« يوزانتيون »
ارمنيجه يومیه وسیاسی غزته‌نك صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی
يوزانت كچيان
مطبعه واداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرو
دائره مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ. վեցամսեայ 3 ½, եռամսեայ 2։ —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բայց ի Բոսֆոր Լոքալէ։

ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԳԻՐ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴԻՈՆԻ ԳԻԶԵՐԱՆ
Իդիմայ թերթին կ'ատորագրէ՛ միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ՔԱՆ ՓԱՐԱ — ՔԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐՒ Թ.ԻՒ 274 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 22/4 ՀՈԿՏ. — 8 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒ ԷՎՎԷԼ 1315 — 22 ԻԼՈՒԼ 1313 — Ա. ՏԱՐՒ Թ.ԻՒ 274

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Երիտասարդութիւնը պէտք ունի հոգալու ոչ միայն իր մարմնական առողջութիւն այլ և իր մտքի առողջութիւն։ «Մտքի առողջութիւն» ըսելով չատեր ուրիշ բան չեն հասկնար բայց եթէ «ողմտութիւն»։ Բառերը նոյն են, բայց իմաստը կը տարբերի։ Միտքն ալ, իրրեւ նիւթական մարմնին բաղկացուցիչ մէկ մասն, իր առողջութեան մասնաւոր պայմաններն ու խնամքն ունի։ Ողմտհետեւ ուղղին ամէնէն փափուկ մասն է մարմնին, իր պահանջած խնամքն ալ ամէնէն մանրակրկիտն է։ Արեան ազատ շրջաբերութիւն, մաքուր օդ, չափաւոր անուն, չզայրի դրութեան կազդուրում նոյնքան կ'ազդեն մտքին և անոր գործողութիւններուն վրայ որքան մեր ֆիզիքական ուրիշ չարժուձիներուն վրայ։ Ունակութիւններ կան որք երեւելի ջնաս մը չեն տար մարմնոյն ինչպէս կ'տեսնենք զայն։ բայց աղետալի ազդեցութիւն մը կ'ունենան մտքին վրայ։

Ցիշենք այս ունակութիւններէ երեքը հատն։ (Ա.) Սեռային գործարանները վերաբերեալ զեղծումները։ (Բ.) Ալքոհոլը։ (Գ.) Մխախոտը։

Առաջին կարգի զեղծումներուն գործած աւերումներն ի սկզբան չեն երեւիր մարմնին արտաքին գործարանները վրայ։—Ուրիշ բան է երբ ափրոդիտեան ախտերու ևս առաջնորդեն։ Բայց հետեւանքն այսպիսի ախտեր ըլլան թէ ոչ, աւերումը նախ և առաջ տեղի կ'ունենայ աչքէ հեռի տեղ մը, ուղեղին մէջ։ Ի՞նչպիսի խորհրդաւոր յարաբերութիւն կայ մարմնի երկու ծայրերուն միջեւ։ Բայց սա տեղը չ՝ որ նախ և առաջ ցիշողութեան կորուստն է հետեւանք ինքնահամ վատ ունակութիւններու և սեռային չափազանցութիւններու կամ զեղծումներու։ Այս աւերման ենթակայ են երկու սեռերն ալ հաւասարապէս, քանի որ զգացողութեան աստիճանը հնութիւնն հաւասարապէս դրած է երկուքին մէջ, միեւնոյն աստիճանի զրգռումէ պատճառելով ղղային գրութեան։ Ուր զրգռում կայ, ուժի, կորովի կորուստ մը կայ հոն։ Տաքութիւնը լոյս միայն յառաջ չի բերեր։ կրակ ալ կ'արտադրէ, որ կ'ապառէ, կը լափէ, կ'ոչնչացնէ։ Բայց զմեզ զբաղեցնող պարագային մէջ, տաքութիւնը, մարմինն սպառելէ չ՝ա յառաջ, ուղեղը կ'սպառէ կ'ոչնչացնէ։ Այն ինչ ողբալի տեսարան, իմացական խորտակեալ, քայքայեալ, փճացեալ վիճակին անոնց որք սեռային զգացողին յոռի կիրառութեան զոհերն են։ Անոնց ուղեղային ուժերուն յուզարկաւորութեան ներկայ կ'ըլլանք ամէն օր։ Ողմհետեւ այս ուժերու մէջ ամէնէն նուրբն, ամէնէն բարձր ցիշողութիւնն է, նախ և առաջ ան է որ խոյս կուտայ, ամէն օր, ամէն վայրկեան, ձախող խաղեր խաղալով խեղճ զոհին։ Շատ բացառիկ դէպք մ'է որ սուր ցիշողութիւն գտնուի այնպիսի վատ ունակութեանց հետամուտ երիտասարդի մը քով, մանաւանդ 30էն անդին։ Մեք «վատ» կ'ըսենք ֆիզիքական իմաստով միայն, երբ աստուածարանները ծոմին մահացու մեղքերու կարգին մէջ դնելով զայն, կ'ըսեն զայն առողջապահութեան ծառայեցնելու իմաստութիւնն ալ ունենալ են։ Ենթադրելով իսկ որ մեր ընթերցողն ըլլայ... Աստբաղարջի անկրօն «Միւսիւ» մը, որուն խիղճը զերծ է աստուածաբանական կաշկանդումներէ, ինքնասպանութիւնն իր անողոք վճռին հպատակելու պիտի բռնադատէր խեղճ-

բուն ամէնէն անկաշկանդն անգամ։

Եւ զգայուն, բանիբուն, գործի տէր մարդ մը ինչ պիտի չտար անվթար պահելու համար իր ցիշողութիւն։ Իմացական աչխատութեանց մէջ ըլլայ, թէ առեւտրական ամենօրեայ զբաղումներու մէջ, մարդ որ ցիշողութիւնը պէտք ունի ցիշողութեան։ Անիկա հաշուակալի, խորհրդականի, հաւատարիմ ընկերի, պարկեշտ գրագրի, արձանագրութեան տուժարի պաշտօններն համահնգամայն կ'կատարէ—և ձրիապէս,—ու գեռ ուրիշ չատ բաներու մէջ օգտակար կ'ըլլայ։ Ինչ մեծ կորուստ՝ բարձրագոյն կրթութեան կամ համալսարանական մասնագիտութեան համար եղած ծախքն ու վատնուած ժամանակն՝ երբ առեղն չկայ սուր ցիշողութիւն մը՝ այն ծախքին, այն ժամանակին վարձքն հանելու համար։ կ'ցանէ խեղճ ուսանողը, բայց պիտի չկրնայ հնձել։ զի գերագոյն վայրկենին ցիշողութիւնը պիտի պակսի իրեն։ կ'կարծեն թէ ծոյլ է, չաչխատիր։ Ընդհակառակն, մօտէն դիտենք որ իր կարգին է՛ն չամառ աչխատողն է։ Բայց մրզիսի մարդկային աչխատութիւն կրնայ փոխարինել ինտելեան պարգեւն, երբ ուսուցչին չուբղը կայ 8 մեծ կոմողներ, որոց վրայ կ'հանգչի լայն կամարն, ուրկէ փոքրիկ, նեղ պատուհաններէ կուգայ լոյս։ Այը եւ կին, խաւն կ'մանեն ուսուցչը։ (չուբը չատ ատք է, 38 աստիճան Բէօմիւր)։ Ցաճախորդք ժողովրդեան յետին դասակարգերուն կ'վերաբերին։ ուրախութիւնն և ազմուկն անպակաս են։—Բաղնիքը չորս դար առաջ արքեպիսկոպոսի մը բնակութիւնն էր։ Սուլթան Սիւլէյման վերածեց զայն այժմու նպատակին (1541), յետոյ Մահմուտ վաչա մեծցուց և Տէրվիչներ նստեցուց հոն։ — Շոգենաւով գայի ուրիշ բաղնիք մը, նոյնպէս թուրքերէ մնացած, կամուրջէն կէս ժամ հեռու [Cxasxar-Foerdoe]։ Նշանակելի ոչինչ ունի. քովը կան հին թրքական բերդի մը մնացորդներն եւ 4 աչտարակներ։ Շատ բազմութիւն կ'ըլլայ այժմ հոն երեկոյներն, երաժչտութիւնը գեղեցիկ է։

Ինչ մը հեռուն բլուրի մը վրայ, այգիներու մէջ, կայ փոքրիկ, ութանկիւն մզկիթ մը, Շէյխիկէլ Պապայի գերեզմանին վրայ կառուցուած։ Շէնքին ներսի պատերն անուններով ծածկուած են։ Տարին չորս անգամ ուխտաւորներ կուգան հոս, ի մասնաւորի Պօսնիացի Մահմետականներ։ Դարլօվիցի դաշնագրութեամբ (1699), Աւստր. կայս. կառավարութիւնն հարկադրուած է մզկիթը միշտ կանգուն պահել։ ՎՐԱՄ

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ՊՏՈՒՑ

Դ.

Պարտիզակցին երկու յառաջդիմական քայլեր ալ կ'առնու. պատուաբեր անձերէ կազմուած նորընտիր Հոգաբարձութիւնը կրթական յարկի չուբլ դարձած զրոյցներէ ազատելու համար, վարժապետական ժողով մը հաստատած է, տեսուչ չէ կարգած, որպէս զի անհատական հակառակութիւններ չծագին. վարժարաններու վերին հսկողութիւնն ինք ստանձնած է. կ'ուրախակիցինք Հոգաբարձութեան. նոր եռանդն ու քանք չուտով չմարին։ Մանկապարտէզի պէտքն ամէնէն աւելի կ'զգացուի հիմակ. զարմանք չէ՝ որ մինչեւ ցարդ անտեսուած է այդպիսի կարեւոր խնդիր մը. գործնական առաջարկներ զլուխ հանելու ատենն է։ Կիրակի Հ. Ազան եկեղեցին ժողովուրդն հասկնալի ոճով քարոզ մը խօսելէ յետոյ, կանոց Լսարանն ալ գնաց մանաւոր հրաւէրով. մայրիկներուն հասկցուց Մանկապարտէզի բարերար ազդեցութիւնն իրենց զաւկրներուն վրայ. յորդորեց հանգանակութիւն բանալ եւ ժամ առաջ վկայեալ մանկավարժուհի մը ճարել։ Լըսարանը բարոյապէս նպաստած է իգական սեռի դաստիարակութեան, չարականներու երգեցողութիւն, Աւետարանի ընտիր հատուածներու բացատրում, չահեկան խօսակցութիւններ առաջ բերած են տեսակ մը աղնուացում զգացումներու և իմացման։ Գովելի է յաւէտ, Պարտիզակի մէջ, կիներու ձեռներիցութիւնը. գեղեցիկ սիրտը վար չի մնար այլեւս գործունէութեան ասպարէզի մէջ. վարդ հասակներու ապառնին կ'ուզէ լաւագոյն հիմերու վրայ դնել։ Անշուշտ Տիկնանց Ներամակալութիւն մը չատ մօտէն պիտի հսկէ հաստատութեան, եւ նոր ապացոյց մըն ալ պիտի տայ իր կրթասիրութեան։ կ'չնորհաւորենք գործողները. իսկ՛ե թէ իզձերս երպի կարդ չանցնէին. Պարտիզակ տիպար-վարժարան մը կրնայ ունենալ. բաւական է որ համախոհ ձեռնարկուի գործի։

Մի քիչ ալ քոյր-հաստատութեանց վրայ խօսինք. այց մը տուինք Հ. Թովմայի՝ որ կ'փոխանորդէ Հ. Սերովբէ Վարպ. Ապուալհանեան. իր դասլիճկի մէջ ընդունեց մեզ. պնսկաք քրքրել մատենագրական հարցեր. զիտական քննադատութեան հակառակորդ երեւցաւ. «Գերմանական քննադատութիւնն, ըսաւ քիչ մը հպարտութեամբ, հետեւելի չէ, որովհետեւ կասկած, կարծիք, եննդատրութիւն ու չզրել մ'է այդ։» — «Բայց եթէ հաստատուն խարխիններու վրայ կոթողուած ըլլա՛յ։ — «Դարձեալ պէտք չէ նշանակութիւն տրուի. գոյն ինչ բան կայ ձեռքերնիս. այն ալ կ'յափշտակեն.»։ — Սակայն ներեցէք, վարդապետ, ճշմարտութեան առջեւ պէտք է տեղի տայ տոհմասիրութիւնը. գիտութիւնն անողոք, բայց անկեղծ է։» Նորէն իրեն հարցուեցաւ թէ «ինչ կարծիք ունի Հ. Բարսեղի Բոմպոպոնեան գեղոնդիւթ մասին.»։ Պատասխանեց. «Բազմադարեան գաղտնիք է», սակայն մեր ուզածն այդ չէր։ ինք ուսումնասիրած է եղեր Վենեփիկի Աբգիվենները նոր հրատարակութեանց հետեւելով, բայց ասի կարծեմ պատճառ մը չէ ա՛յնքան զգոյշ երեւնալու։ Տիրոջը պաշտօնեան խնարհ ու գիտուն ըլլալու է միանգամայն. Հ. Ալիշան իր աղգագրական երկերով թերեւս ա՛յնքան սեղ չըլլայ։ կ'ներուի, երիտասարդ է։ Առաքինութիւնը, սակայն, նոյն է երիտասարդութեան ու ծերութեան մէջ։» Վանքը քարաչէն է ու ճաշակաւոր յարդարուած. եկեղեցին արուեստագիտական նկարներ ունի որոնք կ'յուզեն դիտողը։ Ազօթեցինք ու դուրս ելանք։

Զաւոյաց մանկանց. — Կիրակի պարտք մ'ունէինք այցել մանուկներուն։ Նախ Մր. Զէմպըրճի գացինք. իր համեստափայլ կինն ընդունեց մեզ սանդուղի գլխէն. պատմեց ըրած ճամբորդութիւնները երկրին ներսերը. չատ պարարիւն էինք հոս. հազիւ մէկ քանի բառ կշռելով կ'արտաքերէինք. անգլիական լրջութիւնը սենեակէն կ'կաթէր։ Պատ. Զէմպըրս վերջապէս ներս մտաւ յաղթանդամ ու զուարթ, մաքուր հայերէն կ'խօսէր։ իր տեսութիւններն ամէն խնդրոց վրայ կատարկ էին. դաստիարակութեան պատասխան՝ անկէ կ'ըսպասէր ամէն բան. իր յոյսն էր Աստուած։ Համակրանքով յիշեց Դուբեան հայր սուրբն՝ որուն քանդատի համբաւը ծանօթ էր իրեն։ Փափաք յայտնեցինք կրթարանը տեսնել. ընկերացաւ մեզ եւ պատգուց նորաչէն յարկը. գեղեցիկ տեսարանի մը վրայ՝ մանուկներու ուրախ բնաւորութեան յարմար չէնք մ'է։ Վարը կ'խաղային անոնք հրեչտակի ձայներով, թիթեռնիկի թեւերով։ Պարտէզի ծաղիկներն էին. Պատուելին կ'սիրէր զանոնք։

Աբձակուրչին աւարտելու մօտ է. երեք կարգերէ կ'բաղկանան. թուով 40-50 հոգի. ամէնէն փոքրը՝ 4, մեծը՝ 14 տարեկան։ Բասապետն էֆ. հօր պէս կ'խնամէ զիրենք. Խմբրսըլի Թարզմանիչը չգաւրներու հետ վարուելու կերպը փորձառապէս ուսած է։ Իր ձեռքին տակ ունի վարժուհի մը փեզացի, Օր. Թագուհի Մելքոնեան, եւ պիտի ունենայ վարժապետ մը. այս երկուքը մանկավարժական ու զգացական ի՛նչ փափուկ ուղղութիւն մը պիտի բռնեն. իրենց վիճակին գիտակից ան փոքրիկ մարդերը զգացումի դերագոյն արտայայտութիւններու հանդէպ՝ պիտի ժպտին դաստիարակ ուխտարարակուհիին, իրրեւ իրենց մայրիկին ու հայրիկին։ Օրիորդն յաջողելու համար անձնազոհ ըլլալ ուխտած է։

Ազօթքի ժամն հնչեց. մէյմէկ աթոռ հրամցուեցաւ մեզ. քիչ յետոյ պատուելին գնաց ժողովարան՝ զմեզ յանձնելով Բասապետ էֆ.ի. ես չատ երիտասարդ կ'կարծէի զինք, իսբուած եմ եղեր, տարիքոտ հայր մըն է, բարի ու միամիտ, երգեցկեն պըզտիկները տխրօրէն նայելով մեզ. պիտի չմոռնամ անոնց դէմքերը, մանաւանդ մէկուընն, իր անմեղութեան մէջ ա՛նքան ժպրամաղձոտ։ Իրենցմէ երեքը Սամարացիին առածը պատմեցին և, ընկերասիրութեան աստուածահաճոյ գործ մը լինելը բացատրեցին. ամենքն ալ մտիկ չէին ըներ, գուցէ ոմանք չէին իսկ հասկնար, անոր համար երեք դասի բաժնուած են եղեր, որոնք միացան մեր ներկայութեան. Հայր սուրբերը ու սարկաւագ պատկերեցին հայ եկեղեցին իրենց աչքին. այս անգամուան դաստիարակութիւնն Հ. Ազան ըրաւ պարզկեկ կերպով. կրկնեց ու կրկնել տուաւ ագահ մարդուն առակն, ու անոր բարոյականն հասկցուց. Ըը՛ն ալ ոչնչ՝ զգացողներէն Աթոռակիոյ Տաս հանելու՝ էֆէ։ Ես ալ փոքրիկ բանախօսութեամբ մը յորդորեցի պզտիկները սիրել զԱստուած, իրենց հայրն, աղօթել հասկնալով, խաղալ ու ինդալ ուզածնուն չափ։ Անանկ ծիծաղեցան իրեմ հետ։ Առանձին հարցումներ ուղղեցի. հանգիստ ենք, կ'ըսեն. համով հատով կերակուրներ կուտեն եղեր։ Վրանին գլուխին մաքուր էր. բարեհոգիներ չեն պակսիր. այցելուներ բաւական չատ. գալպայ ու ժոկ նուիրողներ ալ կան. ապրին բարերարները մանուկներուն. սիրենք հրեչտակիկներն, որպէս զի սիրունք Աստուծմէ։ Մ՛ինասեան

ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐՆ Ե՛ՒՏՐ. ՊՈԼԻՍ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻԶԱՆԴԻՈՆԻ»Ի.)

ԷՏԻՐՆԷ, 18/30 Սեպտ. 97

Մայր-վարժարաններու ներքին պաշտօնէութենէն յետոյ, վերակազմուեցաւ հոգաբարձութիւնն ալ։ Նոր չրջան մը կ'բանայ այս որով արդի սերունդին կրթութեան հոգն յանձնուած կ'ըլլայ նորահասներուն։ Բաց ի Ծակորաս էֆ. Մենդիլճեանէ, որ յաճախ և փոփոխակի եղած է անդամ Թաղ. Խորհուրդներու և Հոգաբարձութեանց, միւս չորս անդամներն անդրանիկ քայլն է որ կ'առնեն հանրային կեանքի մէջ, թէեւ այս առաջին առիթը չէ որ պանոնք կ'չահագրգռէ հանրային խնդիրներով. արդէն առնոնցմէ ոմանք գործոն մասնակցութիւն մը ունեցած են ուրիշ հաստատեան մը մէջ, որ այսօր «ի սէր Ցիւսւսի»ոյ տրամադրութեան տակ կըրցած է դնել վայելուչ չէնք մը, ուր քանի ընտանեզուրկ մանկիկներ պիտի կրնան հանգչեցնել իրենց գլուխը։ Մաքսուտ էֆ. Եաղուպեան, հաչուակալ Օսմ. կայս. Պանքայի մէջ, առեւնապետան է հոգաբարձութեան. ձրիաբար իր վրայ առած է բարձրագոյն դասարանի համարակալութեան դասը։ կարապետ էֆ. Պարտիզպանեան, Շահնազարեանի նախկին սան մը, որուն անծանօթ մնացած չէ բարիզեան կըրթութիւնն ալ, օրան քանի մը ժամերը կ'անցընէ վարժարանաց մէջ։ Ծակորաս էֆ. Փիլիճեան և Թադէոս էֆ. Մօռալեան, երիտասարդ վաճառականներ, կ'խոստանան պատուաբեր բաժին մը ունենալ կրթական գործին մէջ։

* * * Երեք տիկիններէ կազմուած խնամակալութիւն մը վաղուընէ սկսեալ աղջկանց վարժարանի խնամքը կը ստանձնէ։ Երեքն ալ Պոլիս դաստիարակուած, զանազան առիթներով ապացուցած են թէ չատ լայն մտածումներ ունին իրագործելի այն պաշտօնին մէջ, ուր կ'կոչուին։ Շատոնց է որ այսչափ թարմ ուժեր բոլորուած չէին մեր կրթական սեղանին չուրջը։ Զնք տարակուսիր թէ մեր մանուկներու դաստիարակութեան գործոյն հսկելու նուիրուած այս ընտիր համախմբումն այժմէն իսկ թատեան պիտի ըլլայ սաւառը պատնէշ մը քաշելու այն զառիթափին վրայ, ուրկէ հայ ծնողքներ, ալ առանց ալ ու ձախ նայելու, իրենց զաւակները կ'զլորեն օտար կղերներու գիրկը։ Եւ նուիրաբործելով ու ապահովելով ճշմարիտ կիներ ու ազնիւ քաղաքացիներ պատրաստելու նպաստող ուսումիները մեր աղջիկ և մանչ զաւակներու համար, հետզհետէ մեր հորիզոնին վրայ երեւան պիտի գերեն բոլոր մը ճշմարիտ դաստիարակութեամբ օժտեալ պատանիներու, որք քաղաքատութեան կենդանի եզրներ պիտի ըլլան հանդէպ խմբակի մը զոր օտար վարժարանները տարէ տարի պիտի յանձնեն մեզ, վարժարանները՝ որոնց տուած կրթութիւնն յաւէտ խորթ է մեր պահանջմանց համար, և անխորհուրդ ու աննպատակ՝ մեր ապագային համար։ կ'ակնարկենք մանաւանդ հոս գործող Ցիսուսեան կրօնաւորներուն։

* * * Պատրիարքարանէ հասած հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ այս եւրեկոյ էսքիւրէ կ'հասնին հինգ անտէրունչ մանուկներ ալ։ Այս ընթացքով ձմեռամուտէն առաջ պիտի չկրնանք ամբողջացած տեսնել պահանջուած չաւուր մանուկներու թիւը։ Արդեօք այս մանուկներո՞ն հարկ է զգացնել թէ վարժարանը կ'խռլէ, (քանի որ վարժարան պիտի յաճախեն) և պէտք է յանձն առնել չարժիլ քիչ մը։ Դ. Մ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ՈՒՑՈՒՒՑՉԱԿԱՆ ՎԿԱՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Ծանուն ուսուցչաց կուգամ սոյն երկտողիս չնորհակալութիւն յայտնել Ուսումն. Խորհրդին և ուսուցչական մասնաժողովին, որք ուշադրութեան առնելով վարժապետներու գործին ծանրութիւնն, այս տարի անխորտակ կարգ մը տիրացուներու վկայական տալով անոնց օգնական նչանակեցին։ Բայց պէտք չէ բնաւ ցաւին երբ համարձակիմ ըսելու թէ այդ պարոններն, որք կողմնակցութեամբ միայն կրցած են վկայական ստանալ՝ ինչպէս իրենցմէ չատերն իսկ կ'խոստովանին, ո՛եւ է օգուտ մը չկրնալ ընծայել զաս, մէկ մէկ աւերիչ և ապականիչ տարրեր պիտի ըլլան կրթական գործին մէջ։ Ի՞նչ կարելի է յուսալ այնպիսիներէն որոց բոլոր հմտութիւնը կ'կայանայ սխալ ընթերցանութեան մը և թուրաւական չորս գործողութեանց մէջ։ Շատ կ'զարմանամ, ծաղըս կը չարժի արդարեւ, երբ քննիչ էֆ.ներէն իսկ կ'լսեմ որք կ'ըսեն թէ այս տարի չատ մը զեղծումներ գործուեցան, չատ մը անարժաններ վկայական ստացան եւլն. ո՞վ է այդ զեղծումները գործողն, այդ անարժաններուն արժանիքը գնահատողն և վկայական տուողն. անշուշտ իրենք քալ գիտեն, և սակայն ափսո՛ս, գիտնալով հանդերձ կ'գործեն։ Ո՛վ որ վարժապետութեան համար դուրս կ'ելնէ, ինչ աստիճանի մարդ կ'ուզէ թող ըլլայ, այդ թուղթի կտորը ձեռքը բռնած ունի։ Այսպէս, երբ այդ նուիրական թուղթերն, այդ տեսակ ունձգութեանց պատճառ, բոլորովին իրենց կարեւորութիւնը կորսնցուցած են թէ՛ հոս և թէ գաւառներն, և որք թէ՛ արժանին և թէ անարժանին հաւասարապէս կ'բերուին, միթէ իրաւունք չունին կարգ մը դաստուներ, (քահին բուն նչանակութեամբ դաստուս), որք նկատելով այդ բանն, առանց վկայականի կը դասախօսեն հոս ու հոն. և ինչ իրաւունքով կամ ինչ երեսով կրթական տեսուչներն այս կամ այն վարժարանն այցելով կ'ստիպեն այդ խեղճերն, եւ նոյն իսկ կ'բռնանան որպէս զի վկայական ստանան։ արդեօք այս վերջիններուն վկայական տալով կ'ուզեն իրենց խաչտառակութիւնները ծածկե՞լ, սակայն թո՛ղ հաւատան այդու աւելի ծաղուռ առարկայ կ'ըլլան. փորձառութեամբ իսկ նկատած եմ որ թէ՛ բնիկ և թէ գաւառացի աղջկանք, աւելի կարեւորութիւն կուտան զպրոցական պարզ վկայականի մը քան թէ այդ թուղթերուն որք կ'գտնուին ամէն անոնք ձեռք՝ որք կ'ուզեն վարժապետութիւն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ԱՍՐԻՆ, 1 Հոկտ. — Տարածուած Մեր Մեկին լուսաբերի Հոգեւոր Հովիւ Տ. Տ. Իգնատիոս Ջուղայեցի Սրբազան Հայրապետի Ընդունելութեան Համար Ամբողջ Մի Շաբաթ Առաջ Ամէն Տեղ Մեծ Պատրաստութիւններ Կատարուեցան։ Ամէն Կողմից Հոծ Բազմութիւններ Կը Հոսէին Դէպի Ս. Էջմիածին։ Ամէն Տեղ Կանգնուած Էին Կամարներ, Զարդարուած Ազգային Դրօշներով։ Ամէն Տեղ Կը Լսուէին Ուրախութեան Ձայներ։ Ամէն Տեղ Կը Տիրէր Ուրախ Խանդավառութիւն։ Ամէն Տեղ Կը Տեսնուէին Ուրախ Դէմքեր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԻՒ 23

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԻՒ 23

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԻՒ 23

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԻՒ 23

ՀԱՄՊԱՐՈՒԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ՚ապահովագրէ մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՒՌԻԿ ԱՒԵՏՈՒՄԵԱՆ, Պոյխ Պահչէ-Գաբու, Ալեքսիատիս խան, 12, 13, 14

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA ST-PÉTERSBOURG

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. հրամանով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորքոփա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր՝ ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ։

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթ 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ
Ղալաթիա, Թոթափէն վրայ (հին Մափոփոյան պէղէ)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԻՒՈՏՕՐ ՐՒՏՐՔԷՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՑ

ԱՐՄՏԻՒ. — Ցաբն. — Վերջացող չաբթուն ժամանեցին 52,000 քիլէ ցորեն կակուղ որուն 2000ը Բաւմէլի եւ 50,000 զանազան տեսակ Անատոլուս։ կարծր ցորենէն հասաւ ու ծախուեցաւ 52,000 Անատոլուս և Բաւմէլի Եւրոպայի համար օխան 37 փարայէն։ Եգիպտացորեն։ — Եւրոպայի համար 4,000 օխա Սեւ ծով ծախուեցաւ օխան 20-21 փարայէն։ Իզմիրի մէջ կ՚արժէ 35-37 փարայ։ Գարի։ — Տեղական սպառման համար 10,000 քիլէ Անատոլու ծախուեցաւ 9¼—9½էն։ 1,000,000 քիլէ Անատոլու հասաւ ու ծախուեցաւ քիլէն 13-13½ ղրուշէն։ Հրապարակն ոգեւորեալ է. Իզմիրի մէջ կ՚արժէ քիլէն 9¼-19 ղրշ., ըստ տեսակին։ Վարսակ։ — Խնդրանք կայ։ Մարթիլիոյ մէջ Պանտրմայի եւ Բուռսոդայի գինն է 17 եւ Սամսոն 15։ Թուխնէրէք. — 3000 պարկ ծախուեցաւ 27½-28 փարայէն։ Մարթիլայի մէջ Բուռսոդայի տեսակի գինն է 20։ Իզմիրի մէջ 30։ Սիսեռ։ — Տեղական սպառման համար 100 պարկ ծախուեցաւ 30-55 փարայէն օխան։ Իզմիրի մէջ կ՚արժէ օխան 50-72 փրշ.։ Լոպիա։—160 պարկ Սեւանիկ ծախուեցաւ 215 ղրուշէն։

ԱԼԻՒՐ. — Վերջացող չաբթուն ժամանեցին 9000 պարկ, որոց 3300ն Օտեսա 100-115 ղրշ.էն պարկը, 1500 Սամսոն 72-78էն, 3500 Իպրաիլ 92-98էն, 700 Վառնա։

ԳԱՂԱՒԱՐԵՐԻ.—Շաբաթ.—Ժամանեցին 5400 պարկ Թրիէսթէ 1900 ռուս։ 5400ի Թրիէսթէ ծախուեցաւ 81-82 ղրշ էն 1900 ռուս 74էն։ Խահոճ.-Ժամանեցին 5000 պարկ. ծախուեցան 2000. հրապարակը փակ է։ Կ՚արժէ պարկը 5.60-7½ օսմ.ղահի։ Բրինձ. — Ժամանեցին 250 Ռանկուն եւ 1200 եգիպտական։ Մարուեցան 250 Ռանկուն 122էն և հազար երկու հարիւր եգիպտական 80էն։ Մէրճելեանի Կարգ.- Թափանցքի վերայ գործ եղաւ օխան 9⅞-10¼ ղրուշէն։ Մոմ.—1000 Ֆունտիկ ծախուեցաւ 43½ ղրշ.էն, անուակը։ Օսմանիկի գինն է անուակը 45 ղրուշ և Պաֆրը՝ քիլօն 3⅜ ղրշ.։ Ռաքիա. — Անուակը 21½ ղրշ., ոսկին 100 ղրշ.էն։

ՄԵՏԱՂ. — Երկար. — 100 Ռուս ծամանից։ Շատ գործ չեղաւ։ Մեծաւոր մեւ տեսակներուն վերայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ։

ԱՂԻՒՀ. — Կարեւոր ժամանում ու վաճառում չեղաւ։

ՀԱՆՔԱՅՈՒԹԻՒՆ.—1000 Թունս Նիւքէսլ և նոյնչափ Քարտիճ ժամանեց ու ծախուեցաւ Թունն 16.6.17.6 և 18.6 20 ֆրինկէն։

ՄԱՆԻՖԱՔՈՒՐԱ. — Հրապարակի վրայ գործերն օկան, դի Անատոլուի համար բաւմաթիւ գնողներ կան. գիներն հաստատուն էին։ Մանածի, մալմաշի, կտաւի և տպածոյի վրայ փիչ չատ գործեր եղան։

ԱՐՏԱՒՏԵԱՒ ՆԻՒԹԵՐ.—Թէֆթիք.—50 հակ զանազան տեսակ ծախուեցաւ օխան 17⅛—18½ ղրշ.էն։ Հրապարակի վրայ գործ կայ և գիները բարձրանալու հակամէտ են։ Բոլոդ.— Եղ գնաւէն 200 հակ ապխտակ հարիւրին տասն սեւ հասաւ, և ծախուեցաւ, օխան 5 ղրշ.էն։ Իզմիրի մէջ բնաւ գործ չկայ և գիներն իյնալու վրայ են։ Բամպակ.— Ժամանեցին 4000 օխա Ս. տեսակ Աատնա և 10,000 Իզմիր։ Մէխտա.— Շաբաթուս գործ չեղաւ։ ի Լոնդրասայի բժտական մեծաքանի (կէյֆ) գինն է 36-39½ ֆր. Սուրիա՝ 36-39 և Պրուսայի կրկնոլոր մեծաքան (Օրկանէն) 41 և Սուրիա՝ 42։ կապէրտ.— Մինչ ժամանում կայ և 3000 ոսկւոյ ապրանք ծախուեցաւ։ Աֆիոն.— 35 մնտ. Զիլէ, Թոքատ Հաճիքէօյ Ա. տեսակ ծախուեցաւ 122-125էն։ Իզմիրի մէջ նոր բերքին գինն է 66-75։ Գապ Մեֆ.—7 պարկ սպիտակ էվէրէք ծախուեցաւ օխան 20 ղրշ.էն. 22 պարկ էնկիրի սպիտակ 21-23½էն։ Մահմուդիէ.— Օխան 60-200 ղշ.։ Սալէպ.—Օխան 12½-15½ ղրշ։ Դեպէն Վղոմոմ.— 19-19½ ղրշ։ Դեպէն ճեհրի.—Օխան 1.37½-3 ղշ։ Գիպրո.—Օխան 5 5½ ղշ։ Մոբլ.—6-14 ղշ։ Ընկոյզ.—Օխան 40-42 փրշ։ Կապէն.—Կենդինարը 58-65 ղրշ։ Մոլկոյէն.—Կենդինարը 30-60ղրշ։ Պոտդ.—Գործ չեղաւ։ Նաւ.— 5-5½ ղրշ։ Զամէյ.—Օխան 20 փրշ.էն 4½ ղրշ։ Թոպ.—1½-3¼ ղրշ. օխան։ Մաստիճա.— Օխան 22-45 ղրշ։

ՍԱՂ.—Աւազին կարգի դիմացկութիւն ունեցող հին մրցելու կարող հայ դերձակուհի մը նոր բաւական գաստիարակած սպաս ու մը կ՚յայտարարեն թէ պատրաստ են ծառայելու մարքադրաքին հարուստ կամ միջնակարգ տուներուն մէջ միայն կերպով։ Դիմել Բէյօղլուի Խմբագրատուն։ 10—4

ՄԱԼՈՒԻ ԳՐԱՏՈՒԻՆ ԿԱԶՄՈՒԱԾ

կ՚բաղկանայ մեծ և փոքր գրքերէ. խիստ աժան. դիմել Բէշիկթաշի կ. Պոլսոյ Ցրուիչ Փիւբէճեան վաճառանոցին։

ՓՐԵՏ, ԼԷՅԼԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլ և Աբերտէլէյ ՊՂԵՏ քաշող դոկերնատոր

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Առմէնիան	10500	Էմիրչիրն	3500
Բէսդրիան	10500	Բրտիթրն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Թիտատէֆիա	9000	Արապիան	3500
Փօլմէսիան	8000	Ամէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անատուլիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալդաչիրն	2500
Թիրէնիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալերնիան	3700	Մինչօ	900
Վալօնիան	3700	Օլօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապոլէոն, Նաւ. Պրօտպէնդ, կ՚ապահովի Լիվերբուլէ դէպ ի 5 Հակս. ընդհանուր վաճառքով։

Ապրանքի տէրերն կ՚ինդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

ՀՄՆԿ - ՔՈՆԿ — ՍԷՏԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ
Եավրօ-Լեան և Իսագօ-Լեան
ձէլալ Պէյ խանի դրան կից, թիւ 10.

Ամէնէն ընդարձակ թէյի վաճառատունն ի Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գեւառատ ապսպրանքները վուռթով և խնամով կ՚գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Սէյլանի ընտրելագոյն թէյ, ուղղակի բերուած, կ՚գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշին կեղծերէն։

ՓՆտռեալ ԵԱՎՐՈՒԵՆԱՆ ԻՄԱԳՈՒԻՆ ստորագրութիւնը։ 80—7

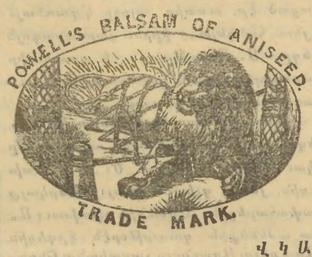

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼԱՍԱՄ

Հազի, հաբխոխի, ղօհլի խորճոլիան, ղնէրգելը-Լիան դէմ, Եւն.

Ասոր թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ոտիկները հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, ջոջաքաչնչութիւնն, եւլն։ իր ազդեցութիւնը կ՚ընէ կարծրացած մաղաը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ կոկորդի անհանգիստ խտխտումներով դիւրը ցերեկ հանգցող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը զգան եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը համոզուին եւ մէկ չիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անման դեղ հրաչքներ կը գործէ չնչարկութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

Վ Կ Ա Ճ Ա Գ Ի Ր

Սատրապեալս, Թէդրուեաը Հազգը էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պահչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր չնչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ չատ ատակ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ, հիւանդութիւնն օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ գիմեմ Կալաթա, Վոլտատայի պահականոցին քով, թիւ 95-97, Գ. Եմ. Քաբրանայի անդ։ վաճառատունը։ Հոն ծախսած «ՔՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼԱՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամիսէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 մայր. 92. Սարգ. ԷՍԱՍ ՀԱԳՓԸ

Դատիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 մայր. 92. Սարգ. ԷՍԱՍ ՀԱԳՓԸ

Ընդհ. Մթերանոց Էմմանուա Քարուանսարի անդ. վաճառատունը Կալաթա, Վոլտատա փողոց թ. 95-97։ Կը գտնուի նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՑԾ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՒՏԻՆ ՏՓՐ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գանուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անգամնութեծութիւն, քնաուութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վատնում կորուստ, եւ այժերու կորուստն յառջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։ Կը բուժէ գժուարամարսութիւն, ջղային եւ արտի, լարգի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան չրջանի խանգարումներ, հիւծութիւնն եւ ապառումը։ կը կասեցնէ այժերու կորուստն որ յառջ եկած է ո եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութեանէ առ սոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ մնայուն է։ Մեկնամաքութեան ախտանիշը կ՚անհետանան հրաշալի արագութեամբ մը։ ՏՓՐ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏՈՒՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մաքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Ախորժահամ է, կը զսպէ և կը ձախացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային գործոց եւ մկանաց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելումով եւ բարօրութեան զգացմամբ։

Ոյժ վարժութեան հիւանդը չատնոց կը կորսնցնէր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ՚աւելնայ։ Ազիւ կանոնաւորապէս կը գործեն։ Դէմքը կը սկսի լինալ, չրխունքը կը գունաւորին, աչքը չողուն, մորթը պայծառ գոյն մը կ՚առնու, մազերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տփր. Լալորի Ֆոսֆորինը պարունակել է ամէն չիչերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն առ քաոերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England**

Ընդհանուր Ծախքը Իր Վրայ Առնելով «Բիւզանդիոն»ի Պաշտօնեաները

1. Զտպուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։ — 2. Ծանուն լրագրին Ընկալագրեր, Փոխանակագրեր, Նամականի գրամադրուղիներ, Ձեքեր, եւլն. վաւերական են լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրեալ պայմանաւ միայն։ —3. Բաժնեգիները Թուրքիոյ համար արձաթ մէճիտի և ազատահմանի համար ֆր. ի հաշիւով են, մէճիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն։ — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է; բաց ի Հօթ Լօքալի ծախքէն։ —5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնելով «Բիւզանդիոն»ի ամբողջ մեծ գոհողութիւն մը կ՚ընէ եւ արդէն որ դիտցուած բաժնեգիրներուն ստորագրութիւնը կրեալ պայմանաւ միայն։ —3. Բաժնեգիները Թուրքիոյ համար արձաթ մէճիտի և ազատահմանի համար ֆր. ի հաշիւով են, մէճիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն։ — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է; բաց ի Հօթ Լօքալի ծախքէն։ —5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնելով «Բիւզանդիոն» ամբողջ մեծ գոհողութիւն մը կ՚ընէ եւ արդէն որ դիտցուած բաժնեգիրներուն ստորագրութիւնը կրեալ պայմանաւ միայն։ —6. Ամէն գաւառացի ազգային որ ինդրկնք Թերթին խմբագրութեան ծանօթացնելէ ետքն իր բնակած քաղաքին, գիւղախմբին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ անհատական իրողութիւններուն, դէպքերուն և հանգամանքներուն վրայ ամիսի մը չափ ճշդիւտ և ամիսի տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի Թերթին Թղթակիցը նկատելու, տարեկան Թերթի մը ստանալու, և յատկիկային դրամական փոխարինութիւն մը, եթէ իր նամակներ նա՛ և գրական արժանիք ունին։

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՐԵԱՆ
Ն. ԲԱՅՓԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակիցք Ի Պոլիս Ազգ. Կանոնաւորապէս քաշող
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղղակի ի Սրտագ ուղեւորութիւն Նաւագնդի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար ԹԻՒՐՈՒԹ ԻՐԳՈՒԻ
Մոմհանէ փողոց թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՑԵՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ ՓԷՋԵԱՆ
ԻՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՒԹ Կ. Պոլիս, Նո 38, Պապը Ալի Ճաթալիի

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Իսկ կոտաւոր, կանեփի ևն. գիրութերն, ընդհակառակն։ Այս վերջիններն երբ գործածել հարկ ըլլայ պարարտացումի համար, կենդանին ծախուելէ 15-20 օր առաջ դիրոը պարէնէն հանելու է։

Աղը կ՚գործածուի նաև կենդանեաց ուտեստին մէջ, ուր կ՚ծառայէ իբր կաղդուրիչ եւ գրգռիչ. Նաեւ կենդանեաց միեղ համով ըլլալով հանգերձ, պինդ եւ սիզմ կ՚ըլլայ։ Իսկ երբ չատ որուի, թանչ եւ երբեմն ալ թունաւորում յառաջ կը բերէ։ Սիրնգատրութեան ժամանակ կ՚գործածեն՝ գրգռում յառաջ բերելու ծննդական գործարաններու վրայ։

Անհատական կենդանեաց համար վերապահուած ուտեստներուն վրայ հակիրճ տեղեկութիւններ։ սակայն չահադիտական նպատակին յարմարագոյն և աժան պարէններ ծառայացնելու համար կենդանեաց, միայն վերոյիշեալ ծանօթութիւնները չեն բաւեր, այլ պէտք է ճանչնալ այդ մնունդներուն ուրոյն բնաւորական բաղադրութիւնները (անկենդանային, ջրածխային և պարարային նիւթերու համեմատութիւնն) անոնց մարսողութեան ասպիճանն, և ըստ այնմ կենդանւոյն տեսակին, տարիքին և պարագաներուն համեմատ անոնց քանակութիւնն որոշել մատակարարելիք պարէնին մէջ, որ անհամեմատ գիտութեան մէկ կարեւոր և ընդարձակ ճիւղը կը կազմէ։ Երբ առիթը ներկայանայ, պիտի գրենք այս մասին ալ։

Մրեները հետաքրքրութիւնը. — Այս հետաքրքրութիւնն չատ ալ կուգայ հետեւեալ պարագաներուն մէջ։ երբ կաթն առատ կ՚ըլլայ, եւ հորթը տակը ըլլալով չի կրնար ամբողջովին պարպել ծիծերը, կամ որ նոյնն է, կծուած առիթն ամբողջովին չեն պարպեր։ — երբ հորթերը խիստ չատ եւ ուժով դլխոյ հարուած կուտան ծիծին, կաթն իջեցնելու համար։ — երբ մէկէն ի մէկ հորթը կաթէն կրտրուի. — երբ յանկարծ տաք օդէն ցուրտ օդի ազդեցութեան ենթարկուի, կամ ոստիկ օդային հոսանքի մէջ գտնուի. — երբ մեղու կամ ուրիշ թունաւոր ճճիներ խայթեն։ — երբ ոեւէ պատճառաւ ծիծը վիրաւորի։ — երբ ծիծերն աղտոտ պահուին, եւլն եւլն։—

Հիւանդութեան սկիզբը ծիծերը կ՚ուռենան, կ՚գտին եւ կ՚ցաւին.— ետքէ հիւանդութիւնը ծանր է, ուռեցքը կ՚տարածուի մինչեւ աճուկներն եւ փորը. ցաւը կ՚չատնայ, ծիծերը կ՚կարմրին, և կաթի արտադրութիւնը կ՚նուազի եւ երբեմն կը դադրի։ Հիւանդութիւնը քանի մը օրերը կ՚տեւէ այսպէս, և կ՚վերջանայ երբեմն առանց ոեւէ դէշ հետեւանքի, եւ երբեմն ալ ծանր հետեւանքներով։ Այն առնն, հիւանդութեան ախտանիշներն ատոնցնաբար կ՚նեղնեւնան, տաքութիւնը կ՚նուազի, ուռեցքը եւ ցաւ կ՚դադրին, և հիւանդութիւնն ինքնին կը փարատի։ Ուրիշ անդամ, մէկ կամ մէկէ աւելի պալարներ կ՚գոյանան կաթները դեղձերուն վրայ, (ծիծերուն մէկ գտնուած սպունդի նման հիւսկէնը) չատ անգամ ցաւը կը գադրի, բայց ծիծին մէկ մասը կարծր և ուռեցք կ՚մնայ։ Երբեմն ալ փըտութիւն (չանկրէն) յառաջ կուգայ։

Երբ ուռեցքը թեթեւ և ցաւը քիչ է, առողջապահիկ լինամքներ, և կակղացուցիչ լոգանքներ ընելով ծիծերուն վրայ, կ՚անցնի։ Այս հիւանդութեան ամէն ասպիճանին մէջ, պէտք է ուշադրութեամբ և խնամով ծիծին մէջ գտնուած կաթն ամբողջովին կթել (գլխաւոր պայման)։ երբ ցաւը չատ է, ինչպէս եւ ուռեցքն, և հարկ կ՚ըլլայ կաթի արտադրութիւնը դադրեցնել, քիչ մը կաւ քացախով չաղուեցէք եւ ուռեցած ծիծին վրայ դրէք։ — Երբ կը տեսնէք թէ ցաւն երթալով կ՚չատնայ ուռեցքին հետ, արիւն առնել պէտք է (հասկնալ պէտք է), կամ ամբոխիչ լոգանքներ ապտնգով կամ լաթով. և կակղացուցիչ գրեխլուր։

Եթէ թարախի հոսում տեսնուի, պէտք է նշդրակով պալարները ճեղքել, մաքրել, բոլորովին ծածկել կաղամախի սպեղանիով (ՃԱՆ ԲՕՔՆԼԷՕ — ֆասող ծլեմէ), եւ վերջը դարմանել նախ ժողրախառն գարիի խաչուքով, յետոյ տաք(գաղջ) կարմիր գինիով։ Երբ կարծրացում գոյանայ, գործածեցէք քավրախառն անուշադր (Նշար բոհու և ֆոֆիէր), և կամ հաւասար չափով կաղամախի սպեղանի և կրկնակ անգկային սպեղանի (ՃԱՆ ԴՕՔՏ. — ՃԱՆ ԴՈՒՔՈՒԼԸ պոպլԸ), չփեցէք ասով կարծրացած մասն ամէն օր։ Այս պարագաներուն մէջ, անշուշտ երբ կաթը թարախի հետ խառն կ՚ինկնայ, եւ կամ դեղերէն կ՚ազդուի, չի գործածուիր։

1. Կակղացուցիչ լոգանք

Առէք՝ տուղտի արմատ (կիւլհամէմ)	70 տրմ.
խաչխաչի գլուխ (չոր)	4 հատ
պարզ ջուր	1 քաղ

խաչեցէք լաւ մը և գործածեցէք գաղջ.

2. Ամոքիչ լոգանք

Առէք չիկասակի տերեւ (պէլլատոն, կիւզէլ ավրաթ օթու)	2 ափ
խաչխաչի գլուխ	4 հատ
պարզ ջուր	1½ քաղ

վերինին պէս.

3. Կակղացուցիչ գրեխլուր

Առէք ցորենի խոշոր թեփ	2 ափ
խաչխաչի գլուխ	6 հատ
ջուր	2 քաղ

պարատատութիւն եւ գործածութիւն վերինին պէս։

4. Մեղրախառն գարեջուր

Հասարակ գարին մաքրեցէք օտար հունտերէ, խաչեցէք ափ մը՝ քիչ մը ջուրի մէջ, ջուրը թափեցէք և նորէն գարին խաչեցէք 1 քաղ ջուրի մէջ, վար առէք կրակէն, պարզուեէ կամ լաթէ անցուցէք, և գարեջուրին աւելցուցէք 50 տրամ մեղր և գործածեցէք։

—Երբ կաթնատան մէջ կաթ մածուն կ՚աւելնայ, քնդհանրապէս կ՚գործածեն հաւ եւ խոզ պարարտացնելու։ Ամէնէն չահաւոր միջոցն այս է. Թանէն պաներ չեն չիներ։ Մօտերս պանրաչինութեան վրայ պիտի գրեմ։

—կազդուով կաթ չեն պատրաստեր. բայց հասատաթիկ կազդ պատրաստելու միջոցը։ Առէք 1 չիտր չաքարչուր (50 կռամ չաքար), 4 կռամ գինեմրուրի թթու (սէրթ խոռնէ), նոյնպէս 4 կռամ պիքառպոնատ տը սուտ. խառնեցէք նախ կրկնածխատը ջուրին մէջ, յետոյ թթուն եւ անվկայապէս չիչը գոցեցէք, և կամ ջուրն երկուքի բաժնեցէք, միոյն մէջ խառնեցէք թթուն, եւ միւսին մէջ կրկնածխատը, յետոյ իրար խառնելով խմեցէք։ Հիմա նթէ ուզէք, ջուրին տեղ կաթ գործածեցէք, բայց թթուն կաթը պիտի կտրէ։ կազդ պատրաստելու համար մանաւոր մեքենաներ կան։

—Թանձր և պարարտ մածունները կ՚չինուին գոմէշի և մաքիի կաթով. կովու կաթէն չինուած մածունը միչտ չրոտ կ՚ըլլայ, չիճուկ չատ պարունակելուն։ Երբ անպատճառ կ՚ուզէք թանձր մածունը թանձր ըլլայ, պէտք է կաթը չատ եփել, որպէս զի չիճուկը չոգիանալով թանձրանայ։—

—Կովերուն կաթը չատցնելու համար ըստ մտքանական փորձերէն չուներ. ատիկա միչտ երկրագործներուն եղած է։ Երբ աւազանը լեցուն չէ, ծորակը ջուր չի տար։ Ուրեմն չանացէք լաւ եւ առատ կաթ տուող կովեր ունենալ, և անոնց կաթի արտադրութիւնը միչտ առատ պահել նախապէս յիշած միջոցներովս։

Գ. ԲՈՂԱՍ

Վ Ե Ր Ջ